

Ўзбекистон халқаро ислом академияси

Ўзбекистон Миллий университети

М.В.Ломоносов номидаги Москва давлат университетининг
Тошкент шаҳридаги филиали

Тошкент давлат шарқшунослик университети

УЧИНЧИ РЕНЕССАНСНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ МУАММОЛАРИ

мавзусидаги халқаро илмий-амалий
конференция материаллари

2022 йил 5 май

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚАРО ИСЛОМ АКАДЕМИЯСИ
ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ
М.В.ЛОМОНОСОВ НОМИДАГИ МОСКВА ДАВЛАТ
УНИВЕРСИТЕТИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ ФИЛИАЛИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК УНИВЕРСИТЕТИ

«УЧИНЧИ РЕНЕССАНСНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ
ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ МУАММОЛАРИ»
мавзусидаги халқаро илмий-амалий конференция материаллари

Материалы международной научно-практической
конференции на тему:
«СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ
СТАНОВЛЕНИЯ ТРЕТЬЕГО РЕНЕССАНСА»

“SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS OF THE THIRD RENAISSANCE
FORMATION”
The International Scientific and Practical Conference Proceedings

2022 йил 05 май

Тошкент – 2022

“Учинчи ренессансни шакллантиришнинг ижтимоий-иқтисодий муаммолари” мавзусидаги халқаро илмий-амалий конференция материаллари. – Т.: «Илм-Ziyo-Zakovat» нашриёти, 2022. – 506 б.

“Учинчи ренессансни шакллантиришнинг ижтимоий-иқтисодий муаммолари” мавзусидаги халқаро илмий-амалий конференция Ўзбекистон халқаро ислом академияси, Ўзбекистон Миллий университети, М.В.Ломоносов номидаги Москва Давлат университетининг Тошкент шаҳридаги филиали, Тошкент Давлат Шарқшунослик университети ҳамкорлигида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сон Фармонида 1-иловада келтирилган 100 мақсаднинг 73-мақсадида белгиланган “Янги Ўзбекистон – Учинчи Ренессанс” шиори доирасида иқтисодиёт фанлари доктори, профессор Нурислом Тухлиев таваллудининг 75 йиллиги муносабати билан ташкил этилди.

Мазкур конференцияда Ренессанснинг тарихий, сиёсий ва маданий шарт-шароитлари, шаклланиш омиллари; Ўзбекистонда Учинчи ренессансни шакллантиришнинг ижтимоий-иқтисодий асослари; Жаҳон ва Ўзбекистон иқтисодиёти ривожланишининг устувор йўналишлари; Учинчи ренессансни шакллантиришда туризм соҳаси самарадорлигини ошириш механизмлари; Учинчи ренессансни шакллантириш шароитида ракобатбардош кадрларни тайёрлашни такомиллаштириш каби йўналишлар бўйича долзарб масалалар муҳокама этилган ва улар бўйича илмий-амалий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Конференциянинг илмий-амалий тавсияларидан республика иқтисодиётини ривожлантириш масалалари билан шугулланувчи ташкилотлар мутахассислари, илмий тадқиқотчилар, мустақил изланувчилар, олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари, талаба ва магистрантлар фойдаланишлари мумкин.

Масъул муҳаррир:
и.ф.д., проф. Н.Тухлиев

Таҳрир хайъати:
*и.ф.д., доц. О.Т.Астанакулов, и.ф.д., проф. Р.В.Абдуллаев,
и.ф.д., проф. А.А.Исаджанов, и.ф.д. Б.Валиев, и.ф.н., доц. З.Р.Содиқов, и.ф.н.
Ғ.П.Ғуломова, и.ф.н., доц. А.А.Худояров, PhD Н.Ш.Ботирова,
У.П.Жиянов*

Такризчилар:
*и.ф.н., доц. Ш.Ж.Эрмаматов
и.ф.н. А.А.Абдирашидов*

Мазкур тўпламга киритилган маъруза мақолаларнинг мазмуни, улардаги статистик маълумотлар ва меъёрий ҳужжатлар, саналарнинг тўғрилигига ҳамда танқидий фикр-мулоҳазаларга муаллифларнинг ўзлари шахсан масъулдирлар.

йўллардаги тирбандлик, ақлли иссиқхоналар, ишлаб чиқаришни роботлаштириш ва аҳолига хизмат кўрсатиш, тиббиётни масофадан туриб кузатиш. Бошқача айтганда, сервер қишлоқ хўжалиги, транспорт, уй-жой коммунал хўжалиги, тиббиёт, таълим, маҳаллий аҳолининг кундалиқ ҳаёти ва ҳоказолар учун ақлли ечимларни тақдим этишга қаратилган.

IT-тизимлар платформаси блоқи қишлоқ ҳудудларини ривожлантиришнинг башоратли сметаларини ва сценарийларини шакллантириш, стратегик бошқарув қарорлари лойиҳаларини визуализация қилиш, маълумотларни қайта ишлаш марказлари, қишлоқ ҳудудлари салоҳиятини ҳисоблаш, уларнинг рақамли ривожланиш даражасини аниқлаш, ҳокимликлар ва қишлоқ аҳоли пунктлари раҳбарларининг ҳисоботларини шакллантириш, ҳудудда жорий этилаётган рақамли технологияларни таҳлил қилишни ўз ичига олади.

Лойиҳа платформаси яратилган ва ҳозирда амалга оширилаётган миллий рақамли ҳукумат платформалари билан маълумотларнинг интеграциялашувини таъминлайди.

Юқоридагиларни сарҳисоб қилар эканмиз, шунинг таъкидлаш жоизки, қишлоқларда рақамлаштириш эндигина вужудга келмоқда, қишлоқларнинг ривожини эса IT технологияларидан фойдаланиш даражасига боғлиқ бўлади. Қишлоқни рақамлаштиришнинг асосий йўналишлари ақлли трактор ва комбайнлардан фойдаланиш, нарсалар интернетини, қишлоқ электрон тижоратини, таълимда масофавий таълим ва қишлоқ аҳолисининг ижтимоий ҳаётида барча турдаги IT хизматларини ривожлантириш бўлиши керак. Бироқ қишлоқ ва қишлоқ хўжалигининг ўзига мақсадли давлат ёрдамисиз рақамлаштириш дастури барбод бўлиши мумкин. Бу жараён ўз-ўзидан, назоратсиз ривожланиши қишлоқларнинг вайрон бўлишига, қишлоқ хўжалиги бозорида импортнинг устунлигига олиб келади.

Бугун биз ишонч билан айтишимиз мумкинки, рақамлаштириш қишлоқ аҳолисининг ҳаёт сифатини ошириш, шунингдек, қишлоқларни барқарор ривожлантиришнинг асосий омилларидан бирига айланади.

*Oxunjon QULLIYEV, o'qituvchi,
Buxoro Davlat universiteti*

KO'P QIRRALI TARAQQIYOT BANKLARINING ISHLASH PRINSIPLARI VA ASOSIY YO'NALISHLARI

Globalashuv davrida ko'p tomonlama rivojlanish banklari dunyoning turli davlatlari va mintaqalari, shuningdek, jahon moliya-iqtisodiy tizimining muhim mualliflari manfaatlarini, maqsadlarini va iqtisodiy resurslarini birlashtirish natijasi bo'lgan moliya-kredit institutlari sifatida faoliyat yuritmoqdalar. Ularning faoliyati bir qator mamlakatlar iqtisodiyotining barqaror ishlashiga hissa qo'shadi, davlatlarning yanada o'sishi, iqtisodiy rivojlanishi va yaqinlashuvi uchun asos yaratadi. Ko'p tomonlama rivojlanish banklarining faoliyati global sheriklik muhitini yaratishga yordam beradigan tashabbuskorlik, o'zaro yordam va javobgarlik tamoyillariga asoslanadi.

Ko'p tomonlama rivojlanish banklari – bu maxsus ixtisoslashtirilgan investitsiya moliya-kredit institutlari, garchi ular tijorat banklarining to'liq antipodlari bo'lmasa ham, ularnikidan tubdan farq qiladi.

Ko'p tomonlama rivojlanish banklarining o'ziga xos xususiyati muallifning fikriga ko'ra quyidagicha belgilanishi mumkin bo'lgan faoliyatni tashkil etish va tashkil etish tamoyillari kabi muhim masalalarda aniq xarakter kasb etadi.

a) rivojlanish strategik maqsadlarini (missiyasini) va ularning faoliyat yo'nalishlarini qat'iy belgilash. Har bir ko'p tomonlama rivojlanish bankining strategik maqsadlari va uning faoliyat yo'nalishlari, shu jumladan mablag'lardan foydalanish yo'nalishlari va yo'nalishlari bank faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy hujjatlar yoki ularning ustav hujjatlari darajasida birlashtirilishi kerak.

b) moliyalashtirish uchun loyihalarni tanlash mezonlari va tartiblarini majburiy belgilash. Loyihalarni tanlash bo'yicha qarorlarni qabul qilish loyihalarni tanlash mezonlari va bunday tanlov tartibi aniq rasmiylashtirilishi bilan ta'minlanadi.

c) Loyihaga yondoshish va mablag 'ajratishda natijalarga e'tibor berish. Ko'p tomonlama rivojlanish banklaridan moliyaviy yordam talab qiladigan loyihalarning muhim qismi uzoq yoki o'rta muddatli xarakterga ega.

d) rentabellikni maksimal darajada oshirmasdan o'zini o'zi ta'minlash. Foydani maksimallashtirish ko'p tomonlama rivojlanish banklarining maqsadi emas, lekin ular odatda o'zlarini to'lashi kerak.

e) samarali boshqaruv. Ko'p tomonlama rivojlanish banklari tomonidan hal qilinadigan vazifalarning murakkabligi va ko'lami hamda ularning faoliyatining ijtimoiy ahamiyati tufayli ularni boshqarish tizimi eng yaxshi xalqaro korporativ boshqaruv amaliyotini hisobga olgan holda shakllantirilishi kerak.

f) faoliyatning oshkoraligi. Ko'p tomonlama rivojlanish banklarining samarali ishlashini ta'minlovchi qo'shimcha omil – bu ularning faoliyatining maksimal darajada shaffofligi.

g) samarali moliyalashtirish tamoyillari.

h) eng yaxshi jahon tajribasidan faol foydalanish.

Osiyo Taraqqiyot Banki ko'p tomonlama bank sifatida integratsiya dasturlarini ishlab chiqishda va ularga yordam berishda qatnashadi. OTB Osiyodagi muayyan sub-mintaqalarda bir nechta tashabbuslarni o'z ichiga olgan mintaqaviy hamkorlik dasturini ishlab chiqdi. Ular orasida Markaziy Osiyo mintaqaviy iqtisodiy hamkorlik dasturi (CAREC) ham bor. CAREC dasturi 1997-yilda sakkiz mamlakat uchun qabul qilingan:

Afg'oniston, Ozarbayjon, Xitoy, Qozog'iston, Qirg'iziston, Mo'g'uliston, Tojikiston va O'zbekiston. Uning asosiy maqsadi mamlakatlar o'rtasida yanada samarali iqtisodiy hamkorlik qilish orqali mamlakatlarda turmush darajasini yaxshilash va qashshoqlikni kamaytirishdir. Bugungi kunga kelib ushbu dastur infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish, shuningdek, mamlakatlarning transport, energetika, savdo siyosati va savdoni osonlashtirish siyosatini takomillashtirishga qaratilgan.

Сулхия ГАЗИЕВА, докторант,

Ташкентский государственный университет востоковедения

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА

Мировой опыт показывает, что цифровая экономика повышает конкурентоспособность, стимулирует привлечение инвестиций и повышает производительность труда. Конечно, если она соответствующим образом регулируется. Доля цифровой экономики в ВВП разных стран мира постоянно

<i>Qulliyev O.</i> Ko'p qirrali taraqqiyot banklarining ishlash prinsiplari va asosiy yo'nalishlari.	282
<i>Газиева С.</i> Цифровая экономика Узбекистана.	283
<i>Кулимова Х.</i> Ташки савдо операцияларида умидсиз муддати ўтган дебитор ва кредитор қарздорликни ҳисобдан чиқариш тартиби.	285
<i>Шералиев Ж.</i> Макроиктисодий барқарорликнинг моҳияти ва мамлакат ривожланишидаги аҳамияти.	288
<i>Яхшимуратова А.</i> Экологик муаммоли ҳудудларга инвестициялар киритиш масалалари.	291
<i>Ҳайдаров Ж.</i> Хизмат соҳаси корхоналарида инновацион жараёнларни такомиллаштириш масалалари.	295
<i>Назарова Ф.</i> Ўзбекистонда қишлоқ ҳудудларини барқарор ривожлантириш стратегиясини ишлаб чиқиш зарурияти ва омиллари.	299
<i>Қодиржонов А.</i> Фарғона вилояти ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг замонавий ҳолати ва муаммолари.	303
<i>Бегимова Д.</i> Минтақалар иқтисодиёти тармоқлари кластерлаштириш салоҳиятини баҳолашнинг услубий масалалари.	305
<i>Жабборова Н.</i> Роль качественной структуры экспорта в устойчивости экономического развития.	310
<i>Xodjimamedov A.</i> Banklarda innovatsiyalarni joriy etish muammolari.	312
<i>Жураева Г.</i> Минтақавий инновацион тизимнинг ўзига хос жиҳатлари.	314
<i>Ахмеджанов С.</i> Марказий Осиёда Covid-19 дан сўнг иқтисодий ривожланиш имкониятлари.	317
<i>Абдуллаев С.</i> Бозор субъектлари фаолиятини кредит-рейтинг баҳолашда замонавий моделлардан фойдаланиш.	319
<i>Турдибаева М.</i> К вопросу о подходах к оцениванию гравитационных моделей экспорта.	320
<i>Атанбаева G.</i> The Impact of Globalization on Life Satisfaction.	323
<i>Махмудов М.</i> Жанубий Корея Республикасининг ташки савдоси ва унинг миллий иқтисодиётини ривожлантиришдаги аҳамияти.	328
<i>Шомуродов Р., Бегматов С.</i> Совершенствование методов укрепления финансовой устойчивости в коммерческих банках Узбекистана.	332
<i>Атаниязов Ж., Наримонов С.</i> Ўзбекистон иқтисодиёти ривожланишида халқаро рейтингларнинг аҳамияти.	335
<i>Атажанова Ю.</i> Приоритетные направления развития мировой и узбекской экономики.	337
<i>Тошимов Ш., Ишпазаров А.</i> Роль и значение информационной системы в управлении корпоративными проектами.	339
<i>Sodiqova Sh.</i> Mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirishda milliy tadbirkorlik tizimining ahamiyati.	342
<i>Ҳақбердиев И., Маматқулов Т.</i> Хизмат кўрсатиш соҳасини ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг самарали бошқариш йўналишлари.	344
<i>Найитова F., Zohidova D.</i> Tashqi iqtisodiy faoliyatda sug'urta bozorining ahamiyati.	347
<i>Olimov A., Abdulkarimova M.</i> Digital Uzbekistan Prospects and Problems.	350
<i>Джамалова А.</i> Формирование механизмов продовольственной безопасности на региональном уровне.	354
<i>Soxibova M.</i> O'zbekistonda turizmni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar.	356
<i>Ahmadaliyeva Z.</i> O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishida islom moliyasining o'rnı (islom mamlakatlari misolida).	358
<i>Abdirashidov A., Saidxanova X.</i> Islom moliyasida foyda va zarar taqsimotiga asoslangan shartnomalar.	360